

Musikk og språkutvikling

«Hvordan kan personalet i barnehagehverdagen benytte sang og musikk med tanke på barns språklige utvikling?»

Kristin Sundseth Moe
[kandidatnummer: 7016]

**Bacheloroppgave – Profesjonalitet og faglig fordypning i musikk,
drama, kunst og håndverk**
[BKBAC3900]

Trondheim, Mai 2019

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Da er tiden kommet for å gi dette arbeidet videre. Å jobbe med denne bacheloroppgaven har vært både tidkrevende og frustrerende til tider. Jeg har støtt på ulike utfordringer, men når det kommer til det som har preget prosessen mest er det absolutt det at det har vært helt enormt lærerikt. Jeg har lært mye om hvordan jeg både bevisst og ubevisst bruker musikk hele tiden i barnehagehverdagen, og jeg har lært hva musikk har av betydning både for barn og voksne. Men det jeg har lært mest om, er ikke nødvendigvis det faglige, men det er det jeg har lært om meg selv når det gjelder bruk av musikk.

Når jeg bruker musikken bevisst, merker jeg meg at det skjer noe med stemningen og menneskene i rommet. Vi skaper en helt spesiell kontakt gjennom musikken, en kontakt som ikke kan beskrives med ord, men som må oppleves.

Jeg vil benytte anledningen til å takke mine veiledere ved Dronning Maud Minne høgskole Åse Kristin Hungnes og Nina Scott Frisch for god veiledning gjennom prosessen. Jeg vil også takke venner, familie og medarbeidere for all støtte og motivasjon gjennom denne krevende prosessen hvor det til tider har vært mer motiverende å jobbe med alt annet. En stor takk til mine to observasjonsbarnehager som har gitt av sin tid og kompetanse for at jeg skulle få til dette på en best mulig måte. En generelt stor takk til alle jeg har jobbet sammen med under denne prosessen for all oppmuntring og mental støtte!

Kvål, 2019.

Kristin Sundseth Moe

Innholdsfortegnelse

FORORD	1
1.0 – INNLEDNING	4
1.1 – BEGRUNNELSE FOR VALG AV TEMA.....	4
1.2 – PROBLEMSTILLING	4
1.3 - OPPGAVENS STRUKTUR OG INNHOLD	5
1.4 – BEGREPSAVKLARING	5
1.4.1 – <i>språkutvikling</i>	5
1.4.2 – <i>Personale</i>	5
1.4.3 – <i>Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver</i>	6
2. 0 – TEORI	7
2.1 – SAMMENHENG MELLOM SPRÅKUTVIKLING OG MUSIKK.....	7
2.1.1 - <i>Hvorfor musikk?</i>	8
2.2 – MUSIKK OG FØLELSER.....	8
2.3 - PERSONALETS BETYDNING	9
2.4 - SPRÅK + MUSIKK = LEK	10
3. 0 – METODE	11
3.1 – VALG AV METODE	12
3.2 – PLANLEGGING	13
3.2.1 – <i>Beskrivelse av prosjekt</i>	13
3.3 – GJENNOMFØRING AV INTERVJU	15
3.4 – GJENNOMFØRING AV OBSERVASJONER	16
3.4.1 – <i>Observasjoner i observasjonsbarnehage 1</i>	16
3.4.2 – <i>Observasjoner i observasjonsbarnehage 2</i>	17
3.5 - ANALYSEPROSESS	18
3.6 – METODEKRITIKK	20
3.7 – ETISKE RETNINGSLINJER.....	21
4. 0 – PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING	23
4.1 - SAMMENHENG MELLOM SPRÅK OG MUSIKK.....	23
4.1.1 – <i>Gjentakelse og rytme</i>	23
4.1.2 – <i>Hvorfor musikk?</i>	24

4.2 – MUSIKK OG FØLELSER.....	26
4.3 – PERSONALETS BETYDNING	28
4.3.1 – <i>Blikkontakt</i>	29
4.4 – SPRÅK + MUSIKK = LEK	30
4.4.1 – <i>Flytsone</i>	31
5.0 – AVSLUTNING OG OPPSUMMERING	32
LITTERATURLISTE	34
VEDLEGG 1 – INTERVJUGUIDE	36
VEDLEGG 2 – SAMTYKKESKJEMA	37
VEDLEGG 3 – SAMLINGSSTUNDHEFTE	38

1.0 – Innledning

Lise og Sara på 5 år sitter ved et lite bord og tegner og skriver. På veggen bak jentene henger det lapper med alfabetet, Lise sitter og ser på alfabetet og tenker så det knaker. Etter en liten stund spør hun Sara «koss bokstav e det dær?», så peker hun på bokstaven T. Sara ser bak på bokstavene som henger på veggen og begynner automatisk å synge alfabetsangen. Når hun kommer til T stopper hun og sier til Lise «Det dær, det e en T».

1.1 – Begrunnelse for valg av tema

Praksisfortellingen over er innhentet fra mitt datamateriale som jeg fikk samlet inn i mitt prosjekt og er en innledning til temaet du skal få møte gjennom denne bacheloren, musikk og språkutvikling. I barnehagen møter vi barn som alle har ulik bakgrunn for sin språkutvikling, noen tar språk lett, mens andre trenger litt mer tid og øving. De barnegruppene som jeg har vært å observerte har ulik alder, ulikt nivå i språkutviklingen og ulik kulturell bakgrunn. Hvordan skal vi klare å legge til rette for at alle barna skal få utvikle sitt språk ut i frægne forutsetninger, modenhet og nivå? Dette er noe som interesserer meg mye. Helt siden jeg startet på Dronning Maud Minne høgskole har jeg hatt et brennende engasjement for sang og musikk, det er noe som har vært med meg siden jeg var liten.

Etter opplevelsen av praksisfortellingen har jeg også fått blikket opp for hva musikken kan være med på å bidra til, utenom bare trivsel og glede. Jeg fikk sett at musikken kan være med på å bidra til at vi kan utvikle oss på flere ulike områder, blant annet språkutviklingen, som skal være fokuset i denne oppgaven. Det er ikke til å legge skjul på at jeg har valgt et tema som er på bakgrunn av mine personlige interesser og erfaringer. Jeg er oppvokst i en familie med mye musikalitet, og dermed fått mye musikk inn i livet mitt fra starten av. Erfaringene jeg kommer med i denne oppgaven er erfaringer fra mitt personlige ståsted og fra arbeidslivet og praksis.

1.2 – Problemstilling

Å velge problemstilling har vært en berg og dal bane. Den har endret seg flere ganger, samtidig som jeg har tenkt på om jeg skal endre den fullstendig til tider. Temaet «Musikk og språkutvikling» er et enormt tema, og det er mange ulike veier man kan velge å gå for å se på dette temaet. Derfor har jeg arbeidet med å avgrense meg til en litt mer snever

problemstilling, noe som jeg også har fått god veiledning på. Fordi jeg hadde et ønske om å se mer på hvordan man kan jobbe med musikk i forhold til språkutvikling, ble problemstillingen min til slutt slik:

«Hvordan kan personale i barnehagehverdagen benytte sang og musikk med tanke på barns språklige utvikling?»

1.3 - Oppgavens struktur og innhold

Fram til nå har jeg sett litt på hvorfor jeg har valgt temaet i oppgaven og samtidig hvordan problemstillingen har blitt. Videre i kapittel to vil jeg presentere relevant teori som kan ses i sammenheng med problemstillingen. I kapittel tre skal du få se hvilken metode jeg har valgt å bruke, og hvordan jeg har planlagt og gjennomført mine observasjoner og intervju. Samtidig vil du få en beskrivelse av min analyseprosess og litt om de etiske hensynene man må ta i en slik oppgave. Kapittel fire vil bestå av presentasjon av funn, og drøfting av disse funnene opp mot teorien jeg har lagt fram i kapittel to. Til slutt i kapittel 5 vil jeg komme med en oppsummering om det jeg har funnet ut, samt komme med noen nye spørsmål som man kan se på i en eventuell videre forskning rundt temaet.

1.4 – Begrepsavklaring

Her vil jeg forklare litt hva som ligger bak noen av de sentrale begrepene i min oppgave, slik at det er enkelt å vite hva som legges i de ulike begrepene underveis.

1.4.1 – språkutvikling

«I [...] ordet, *språkutvikling*, er perspektivet forandring og vekst» (Høigaard, 2013, s. 18). Når jeg skriver om språkutvikling i denne oppgaven har jeg det verbale språket i tankene, det er veksten og forandringen i det verbale som jeg skriver om.

1.4.2 – Personale

Når jeg skriver personale i problemstillingen til denne oppgaven mener jeg barnehagens personale. Og når jeg skriver barnehagens personale i oppgaven har jeg alle som er ansatt i

barnehagen i tankene. Ikke bare pedagogisk leder, men også assistenter, fagarbeidere og styrer inkludert.

1.4.3 – Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Når jeg videre i oppgaven skriver rammeplanen, er det rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver jeg tenker på. «Heftet inneholder forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver i sin helhet» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 3). Rammeplanen inneholder retningslinjer ut i fra Barnehageloven (lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager) som barnehager i hele landet skal ta utgangspunkt i. Den påpeker ansattes, barns og foreldres rettigheter i barnehagen som pedagogisk virksomhet.

2.0 – Teori

Jeg har tatt utgangspunkt i mitt innsamlede datamateriale når jeg har søkt etter teori og fagstoff. Dette vil være relevant teori for videre drøfting av funn og vil skape en sammenheng i teksten. Vi har hatt fokus på språkutvikling hos barn i norskundervisningen og fokus på hva musikken gjør med oss og de musikalske grunnelementene i musikkundervisningen ved Dronning Mauds Minne høgskole. Ut i fra denne undervisningen har jeg plukket ut relevant fagstoff og samtidig søkt og fått anbefalt annet relevant fagstoff som omhandler musikk og språkutvikling. Jeg har delt inn kapittelet i flere underoverskrifter for at det skal bli mer oversiktlig.

2.1 – Sammenheng mellom språkutvikling og musikk

Høigaard (2013) viser til Bjørkvold (1989) som sier at rytme, bevegelse og lyd er menneskets musiske grunnelementer, og at disse trenger seg inn i kroppens sanseapparat lenge før vi er født. Rytme, bevegelse og lyd er fra før fødsel en del av våre sanser (Høigaard, 2013, s. 29).

I følge Høigaard (2013) er rytme, bevegelse og lyd de bærende elementene i kroppsleker og barneregler. Regler og kroppsleker brukes ofte på bakgrunn av barnas interesse for f.eks. fingre og tær, også har man regler og kroppsleker som går ut på å bevege barnet ut i fra takten ordene sies i. Her er det barnets kropp som blir sett, benevnt og herjet med (Høigaard, 2013, s. 32).

«Ordet banan har for eksempel en annen rytme enn ordet appelsin» (Angelo & Semundseth, 2012, s. 97). Angelo og Semundseth (2012) viser til Lie (1998) som sier at vi ordner våre uttrykk gjennom bruk av rytme, dynamikk, artikulasjon, frasering og form både når vi snakker og musiserer. Musikk og språk er begge redskaper til kommunikasjon og brukes til kulturelle ressurser. Både når vi synger, spiller og snakker legger vi mer trykk på enkelte ord eller mer vekt på forskjellige toner. Dette gjør vi for å formidle budskapet vårt best mulig (Angelo & Semundseth, 2012, s. 96 – 97).

Kulset (2015) påpeker at gjentakelser både av situasjoner og enkelte sanger og regler er viktig for å kunne tilegne seg et språk. Det å ha samlingsstund hver dag er en gjentakelse som er med på å påvirke barns språkutvikling, på bakgrunn av at alle barna deltar på sin måte. Kanskje er noen med på det verbale, mens andre kanskje sitter å observerer og plutselig så er

de deltakende verbalt også. Vi lærer språket både gjennom å utøve det, men også ved å observere og høre språket bli brukt (Kulset, 2015).

2.1.1 - Hvorfor musikk?

I følge Semundseth og Angelo (2012) er allsidighet viktig når barn tilegner seg språk. Kombinasjonen mellom musikk og språk, ser ut til å være en god vei å gå når det gjelder språktilegnelse (Angelo & Semundseth, 2012, s. 107). Det å kombinere musikk og språk gjør at barna lærer ubevisst, og at de får en bedre plattform å lære språket gjennom.

«Barn blir lett fengst når vi bruker musiske aktiviteter, og de trenger ikke å være kommet langt i språkutviklingen for å delta» (Høigaard, 2013, s. 232). Når vi bruker rim og regler med bevegelse til, innbyr det til at alle kan delta og bli inkludert i gleden over rytmen, bevegelsen og ordene. Når barna er med og synger er det mye lettere å snakke språket og forstå innholdet i sangene. Dermed kan barna gjennom sanger de har sunget gjentatte ganger etter hvert framføre mye lengre tekster enn de kan snakke uten støtte fra toner, rytme, rom og klang (Høigaard, 2013, s. 232-233).

«Sang er viktig fordi den er en egen form for tale. Akkurat som motherese setter den ned tempoet på talestrømmen og forlenger tiden for hver vokal, slik at det er lettere for øret å plukke opp» (Kulset, 2015, s. 58). Gjennom å bruke musikken og sangen for å øve oss på språk, gjør vi det enklere for barna å høre hvordan lyder og ord uttales, samtidig som man får øvd seg på å bruke språket, bare i et litt saktere tempo (Kulset, 2015).

Sæther (2012) sier at musikk består av flere grunnelementer. «Ved å fokusere på ulike grunnelementer gjennom sang og spill vil barn få erfaringer med elementene som språk for uttrykk» (Sæther, 2012, s. 25). De musikalske grunnelementene består av både klang, dynamikk, rytme, tonehøyde, tempo, gjentakelse, form og tekstur (Sæther, 2012, s. 25-26).

2.2 – Musikk og følelser

I Kibsgaard (2012) sier Angelo og Semundseth (2012) at språkstimulering kan ved bruk av musikk bidra til at barna opplever mestring, og at de gjennom denne mestringsfølelsen blir motivert til å bruke språket i samhandling med både barn og voksne (Angelo og Semundseth, 2012, s. 108). Dette er noe som til syvende og sist resulterer i bedre betingelser for utvikling av barnas språk.

«Musikk kan få oss til å oppleve en situasjon som annerledes, selv om den ikke endrer situasjonen» (Kulset, 2015, s. 30). Kulset (2015) skriver at gjennom bruk av musikken lurer vi hjernen til å f.eks. ikke kjede seg eller være frustrert. Musikk kan være med på å regulere oss selv, slik som å dempe stress, bli i bedre humør, øke tålmodigheten og få motivasjon (Kulset, 2015, s. 30).

«Det å oppleve at man er en del av et fellesskap, når alt annet er fremmed, gjør selvfølgelig godt. Det fremmer trygghet og positive følelser, noe som i sin tur fremmer effektiv innlæring. Også at de andre barna får et annet og mer positivt syn på deg når du gjennom musikken fungerer bedre sosialt, vil gi positive ringvirkninger» (Kulset, 2015, s. 91). Det å få oppleve at man mestrer å være i et fellesskap og det å bli oppfattet som en person som kan fungere normalt, har også god innvirkning på det å få til å lære seg språk. Får du ikke brukt språket i en sosial sammenheng, lærer du det heller ikke.

I følge Kulset (2015) har musikken en sterk iboende kraft til å fremme gruppefølelsen. Musikk kan være med på at en hel gruppe kommer i samme humør, selv om alle reagerer ulikt på forskjellige typer musikk. Samtidig ser vi at musikken samler mennesker, når man samles er det ofte at man setter på musikk eller synger sammen i et fellesskap. (Kulset, 2015, s. 31)

I Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2017) står aktiviteter som rim, regler og sang nevnt flittig. Her er det presisert at barna skal få oppleve glede og spenning ved innlæring av språk. De skal få ha et variert språkmiljø som er preget av glede, samt at de skal bli inkludert og inspirert til å utforske og leke med språket (Kunnskapsdepartementet, 2017).

2.3 - Personalets betydning

I følge Sæther (2012) må de voksne være mentalt til stede, anerkjennende og oppmerksomme på barns initiativ til musikk, ved å respondere på de signalene barna gir. «Gjennom oppmerksomhet på barns uttrykk, evne til inntoning og respons utvikles en relasjonell estetisk forståelse» (Sæther, 2012, s.21).

I følge Kibsgaard (2018) er det viktig at barnehagens personale har evne til å skape rom for barnas medvirkning og deltakelse når det gjelder språktilegnelse. Barna må få føle at de får delta og medvirke for å få tillit til sine egne tanker, uttrykk og væremåter, slik at de har lyst til å prøve (Kibsgaard, 2018, s. 19).

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver har de et eget kapittel om barns medvirkning som påpeker at barn har rett til å medvirke i egen hverdag og utvikling. Blant annet står det at «barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21)

Kibsgaard (2018) viser til Bae (2004) som sier at et godt blikk er et velvillig blikk. Noe som er et blikk som automatisk tenker at barnet har både fornuftige intensjoner og viljer (Kibsgaard, 2018, s.20). Et godt blikk kan også være en måte å vise barnet at du har tid til å høre. Kibsgaard (2018) sier at i en språktilnærmingssammenheng vil personalet bli utfordret på å bruke tid og tålmodighet i situasjoner der det kan være utfordrende å forstå barna. Men her er det viktig at man viser interesse og iver etter å forstå hva barnet uttrykker (Kibsgaard, 2018, s.20).

I følge Kibsgaard (2018) vil den enkeltes bevissthet om egne tanker, holdninger og følelser være viktig for å kunne legge til rette for å skape rom for medvirkning og deltakelse i de ulike samspillene mellom barn og voksen (Kibsgaard, 2018, s. 20). Hvis barn får en følelse av at de blir hørt, er det enklere for dem å være med å medvirke og å delta i sin egen utviklingsprosess.

2.4 - Språk + musikk = lek

Sæther (2012) sier at når barn leker viser de sitt hele repertoar av ferdigheter. De beveger seg og lager lyder med både stemme, kropp og med materialer de finner i omgivelsene rundt seg. De kommuniserer med bakgrunn i det de opplever her og nå, og uttrykker seg helhetlig i leken. Ikke bare musikalsk, sosialt, fysisk eller kognitivt, men alt i en helhet kommer til uttrykk i leken (Sæther, 2012, s. 27).

I følge Semundseth og Angelo (2012) i Kibsgaard (2012) er lek og gode opplevelser rammen for god språkstimulering. Sprusikk er ikke belæring, men læring gjennom felles opplevelser og deltakelse i sosiale aktiviteter. Gjennom disse felles opplevelsene har vi noe felles å snakke og, og dermed slipper vi den typiske terpingen. Vi bruker heller språket fordi det oppleves meningsfylt og hensiktsmessig i den gitte situasjonen (Angelo & Semundseth, 2012, s. 98).

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017) tar for seg at barnehagen skal ivareta barnas behov for lek, inkludert å bidra til felles opplevelser hos barna. Disse felles opplevelsene skal danne et grunnlag for lek og legge til rette for utvikling av ulike lektemaer (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 17)

«Barn skaper sine lekverdener for å utforske og få en dypere forståelse for forskjellige fenomener. Og like avgjørende som det er å utforske ideer, begreper og følelser i lekverdenen på egen hånd, er det å få dele det med andre i felles lek og å beskytte det mot inntrengere» (Öhman, 2012, s. 95).

Å være i en flytsone handler om å være i en tilstand der man føler at man kan oppnå nesten hva som helst. Her får vi utfordringer som er innenfor rekkevidde, de er ikke for lette og ikke urealistisk vanskelige. Kulset nevner Cikszenmihalyi's flytsone som et sted der man glemmer tid og sted, og ikke tenker på tingene rundt oss eller at vi faktisk er i en tilstand der vi lærer (Kulset, 2015, s. 45).

3.0 – Metode

3.1 – Valg av metode

I min oppgave har jeg valgt å bruke kvalitative metoder, som i følge Tove Thagaard er preget av nærhet og sensitivitet i relasjon til kildene, og hvor vi kan innarbeide oss erfaringer og nye utfordringer underveis (Thagaard, 2018, s. 16). Kvalitative metoder kjennetegnes av fleksibilitet, i motsetning av kvantitative som er basert på avstand og selektivitet i relasjon til kildene (Thagaard, 2018, s.16). «Problemstillingene i kvantitative studier er rettet mot statistiske generaliseringer» (Thagaard, 2018, s.16). Dette kan kort forklares som at kvalitative metoder går mer i dybden og legger vekt på betydning, i motsetning til kvantitative metoder hvor fokuset er mer på utbredelse og antall. For meg ble det naturlig å velge kvalitative metoder for å fysisk kunne se og erfare hvordan man kan bruke musikk i barnehagehverdagen. Jeg ønsket å få de ansattes tanker og perspektiv, samtidig som at jeg ville se hvordan barna opplevde musikk som metode for språkutvikling. Ut i fra dette valgte jeg prosjektarbeid som metodisk tilnærming, og observasjon og intervju som innsamlingsstrategi.

Prosjektarbeid, eller feltarbeid som det også blir beskrevet som, er en metode som «handler om å utvikle virkelighetsnær forståelse og samle inn data ved å oppholde seg i det felt som studeres» (Hammersley & Atkinson, 2012, s.8). Hammersley og Atkinson skriver også i boken *Feltmetodikk* at under feltforskning deltar feltforskeren i det daglige livet til informantene i en lengre periode, og ser og lytter til hva som sies og blir gjort og ut i fra dette stiller spørsmål for å forstå, i dette tilfellet, hvordan de jobber og kan jobbe med musikk med tanke på barnas språklige utvikling.

Jeg valgte å hovedsakelig bruke observasjoner fordi jeg ønsket å se og erfare på egenhånd hvordan personale kan benytte sang og musikk i barnehagehverdagen med tanke på barnas språklige utvikling. Dette gjorde jeg ved å knytte praksisfortellinger og logger opp mot teori. En praksisfortelling er et redskap for å skape refleksjon og bevissthet rundt vårt arbeid i barnehagen. Det er en usystematisk og en ikke-planlagt observasjonsmetode, som kan brukes systematisk gjennom videre arbeid med ulike tema, som i denne situasjonen er musikk og språkutvikling, og hvordan personalet kan jobbe med temaet. (Askland, 2011).

Intervju beskrives som en «utveksling av synspunkter» mellom to personer som snakker sammen om et felles tema (Kvale & Brinkman, 2009). Jeg valgte å benytte meg av intervju som innsamlingsmetode, sammen med observasjoner. Dette grunn av at jeg ville høre direkte fra informanten hvordan deres erfaringer og tanker er rundt temaet musikk og språkutvikling og hvordan de opplevde å bruke et verktøy som heftet vi bruke i prosjektet. «Det kvalitative intervjuet er spesielt godt egnet for å få innsikt i informantens egne erfaringer, tanker og følelser» (Dalen, 2013, s. 13). Monica Dalen påpeker her viktigheten av det kvalitative intervjuet som innsamlingsmetode, ved at man får tak i informantens egne tanker, erfaringer og følelser, noe man kanskje ikke får like godt tak i under en observasjon.

3. 2 – Planlegging

Jeg valgte å ha mitt prosjektarbeid i min praksisbarnehage på bakgrunn av at de ikke hadde så mange samlingsstunder på min praksisavdeling, samtidig som jeg så at de få gangene de hadde samlingsstund hadde barna stor glede av dette. «Prosjektarbeid i barnehagen kan beskrives som en prosess der voksne og barn sammen fordyper seg i og bearbeider spesifikke temaer og emner, og der det er åpent for barns medvirkning i både planlegging, vurdering og utvikling av prosesser» (Bergsland & Jæger, 2015, s. 79). Planleggingen av prosjektet foregikk slik at jeg la fram min ide på et avdelingsmøte, og ut i fra min ide kom vi i samarbeid fram til et enkelt men effektivt prosjekt som alle skulle være med på å gjennomføre. Under planleggingen hadde vi fokus på barnas interesser, barnas forutsetninger og hva som var realistisk gjennomførbart.

3.2.1 – Beskrivelse av prosjekt

Prosjektet gikk ut på at vi i en lengre periode skulle gjennomføre samlingsstund minst en gang per dag. Denne samlingsstunden skulle gjennomføres ved bruk av et sanghefte som jeg og de ansatte på barnehagene har utarbeidet sammen, med bakgrunn i barnas interesser, alder og utviklingsnivå i forhold til språket. Sammen hadde vi observert at en del av barna har utfordringer med ulike lyder, slik som R. På bakgrunn av dette valgte vi for eksempel regla om «kjærringa som skulle vaske», denne reglen er laget for å utfordre munnmotorikken som ligger til grunn for å lage ulike ordlyder. Vi valgte også en regle som heter for «tigerjakten»,

og denne går ut på å laga ulike lyder til bevegelser som utfordrer munnmotorikken på andre måter, samtidig som den er med på å utvikle begrepsforståelsen gjennom å bruke bevegelser som passer til de ulike begrepene. Vi valgte også ut en del sanger som for eksempel «M-Æ, sa en liten grønn frosk» og «små rompetroll» som har mange gjentakelser i forhold til å uttale for eksempel bokstaven R, noe som jeg har observert at er effektivt i forhold til språkutvikling, og som jeg skal gå nærmere inn på i kapittel 4.1.1 om gjentakelser og rytme.

Dette prosjektet ble i den første observasjonsbarnehagen gjennomført gjennom praksis, og dermed som en del av en praksisoppgave. Det var her ideen til dette sangheftet kom fram. Vi startet planleggingen av prosjektet på et avdelingsmøte der jeg kom med mine tanker rundt et prosjekt jeg kunne tenke meg å gjennomføre, og her var musikk og språkutvikling tema. Jeg hadde i starten av praksis, som jeg nevnte tidligere, lagt merke til at de nesten ikke hadde samlingsstund på denne avdelingen, og ville også få inn dette, noe som gjorde det naturlig å bruke samlingsstunden som en hovedarena. Gjennom samtale med de ansatte på avdelingen kom vi fram til å lage et hefte med ulike sanger og regler som på ulike måter utfordrer språket som vi kunne ha liggende fram slik at barna kunne bruke det til enhver tid og samtidig som vi skulle bruke det i samlingsstunden.

I observasjonsbarnehage nr. 2 hadde jeg på forhånd bestemt meg for at jeg ville videreføre denne ideen med å bruke heftet som et verktøy i samlingsstunden. Dermed tok jeg med meg denne ideen til denne barnehagen og la fram heftet jeg hadde laget på forhånd og spurte om det var noe de kunne tenkt seg å ha med i heftet og om det var noe de kunne tenkt seg å kuttet ut. Men ut i fra det de ansatte sa her, så var det fint å bruke det samme heftet. For innholdet som allerede var i heftet passet godt til barnas interesse, alder og utviklingsnivå i forhold til språket. Dette på grunn av at de har de samme utfordringene i forhold til språket og samme aldersgruppe i denne barnegruppen, som i observasjonsbarnehage 1. Barna i denne barnegruppen har også interesse for insekter og dyr som vi synger og snakker om i sangheftet.

Jeg har valgt å bruke to ulike observasjonsbarnehager for å sammenligne observasjoner, gjennomføring og funn. Observasjonsbarnehage nr. 2 valgte jeg på grunn av at de er en kulturbarnehage, som jeg vet jobber bevisst med musikk med fokus på barns språklige

ferdigheter. Her brukte vi samme hefte som ble laget for observasjonsbarnehage nr. 1, dette på bakgrunn av det som jeg nevnte tidligere, at innholdet passet godt til barnas interesser og forutsetninger.

Etter å ha gjennomført disse to prosjektene bestemte jeg meg for å ha et intervju med den pedagogiske lederen på avdelingen på observasjonsbarnehage nr. 2. Dette for å få bedre innsikt i hvordan de opplevde bruken av et slikt verktøy. Før intervjuet utarbeidet jeg en intervjuguide. «I alle prosjekter som anvender intervju som metode, vil det være behov for å utarbeide en intervjuguide. Særlig er dette påkrevd når en anvender et semistrukturert eller fokusert intervju» (Dalen, 2013, s. 26). En intervjuguide inneholder spørsmål angående emne i intervjuet, og hvilken rekkefølge disse spørsmålene skal ha (Bergsland & Jæger, 2015, s.71). Min intervjuguide er en semistrukturert eller delvis strukturert tilnærming som Tove Thagaard beskriver denne typen intervjuguide. En delvis strukturert intervjuguide vil si at temaet og spørsmålene er satt på forhånd, men man er ikke avhengig av å ha spørsmålene i en viss rekkefølge. Thagaard beskriver det slik «Vi kan både følge med på intervjupersonens fortelling og samtidig sørge for at temaene som er viktige for problemstillingen, blir belyst i løpet av i løpet av intervjusamtalen» (Thagaard, 2018, s. 91).

3.3 – Gjennomføring av intervju

Jeg hadde avtalt et møte med min informant, og siden dette er en nær bekjent av meg, avtalte vi at dette skulle forgå hjemme hos meg. Informanten er pedagogisk leder på observasjonsbarnehage 2, og en medarbeider som jeg har jobbet med i flere år. Hun har jobbet mange år som pedagogisk leder og har også erfaring som styrer i barnehage. Jeg satte av en hel kveld til dette slik at vi ikke skulle bli distraheret av at noen av oss måtte videre på noe. I Dalens bok «intervju som forskningsmetode» skriver Dalen at man bør bestandig sette av god tid når man skal ha et intervju, dette for å respektere informanten som selv har satt av tid til deg som forsker. (Dalen, 2013, s.35). Informanten kom som sagt hjem til meg, og jeg møtte henne i døren når hun kom. Inne i stuen er det naturlig lys, med en sofa og sofabord. Vi satte oss på hver vår side av bordet på skrå for hverandre. «Rommet veiledningen skal foregå i, bør være lyst og trivelig med gode stoler. Stolens utforming og plassering i forhold til hverandre er av stor betydning» (Carson & Birkeland, 2017, s. 69). Ut i fra det Carson & Birkeland skriver her, har rommet og situasjonen stor betydning for hvor god veiledningen, eller i dette

tilfellet intervjuet skal bli. Informanten hadde med seg en del papirer med ulikt fagstoff, og var godt forberedt til samtalen. Jeg hadde med meg notatblokk og intervjuguiden, og informanten skrev under skjemaet før vi begynte intervjuet.

Jeg startet med å forklare informanten at jeg måtte notere i løpet av intervjuet på grunn av at jeg ikke har mulighet til å bruke lydopptak, og derfor er avhengig av gode notater for å kunne analysere og finne mest mulig i etterkant. Under selve intervjuet startet jeg med spørsmålet som jeg hadde øverst på intervjuguiden «På hvilken måte ser du at musikken kan ha betydning for barnas språk?». Her kom vi i prat om en hel del forskjellige tema og områder som er relevante i forhold til musikk og språkutvikling. Dermed kom vi innom alle spørsmålene uten at jeg spurte de direkte. Dette kan være et resultat av at jeg sendte intervjuguiden til informanten på forhånd slik at hun kunne forberede seg på hvilke spørsmål som kom.

3 . 4 – Gjennomføring av observasjoner

3.4.1 – Observasjoner i observasjonsbarnehage 1

I observasjonsbarnehage 1 byttet jeg på å observere samlingsstundene og å lede dem selv. Samlingsstundene ble gjennomført både inne i barnehagen og ute. Når vi gjennomførte samlingene inne, hadde vi samlingen i garderoben, dette på grunn av praktiske årsaker. I garderoben visste vi at det var plass til alle og at alle har en fast plass å sitte på. Når vi gjennomførte samlingen ute satt vi på en platting med et «podium» som barna kunne sitte behagelig på. På begge områdene ble barna plassert i en halvsirkel hvor den som ledet samlingsstunden satt på enden slik at alle kunne se heftet og den som ledet. Under samlingene varierte man på hvilke sanger som ble brukt, og om vi brukte instrumenter eller ikke. Det var forskjellig om den som ledet kunne sangene vi skulle bruke, men man brukte ofte de sangene man var tryggest på når man ledet samlingene. Alle som ledet samlingene var tydelig opptatt av at alle skulle få delta og prøvde å ha blikkontakt med alle barna i løpet av en samlingsstund. De utvalgte sangene ble sunget med variasjon i både tempo, rytme og dynamikk. Til avslutning på samlingene hadde vi ulike sanger med bevegelse før vi gikk til måltidet.

Det ble forventet at alle barna skulle sitte i ro, men at de kunne bevege seg på plassene sine. Med unntak av noen sanger og regler der enkelte barn få skulle ha ulike roller. Selve samlingene varte rundt 15 – 20 min.

3.4.2 – Observasjoner i observasjonsbarnehage 2

Under observasjonene var jeg deltakende under samlingsstundene, dette for å la det bli en mest mulig naturlig situasjon for barna. «En persons ytre fremtreden kan være et viktig moment» (Hammersley & Atkinson, 2012, s.112). Hammersley og Atkinson skriver også at man som observatør bør unngå å skille seg for mye ut fra resten, for å skape en mest mulig naturlig situasjon under forskningsarbeidet (Hammersley & Atkinson, 2012, s. 112). Jeg gikk inn på rommet der samlingsstunden skulle holdes sammen med barna og den voksne som skulle lede samlingsstunden. Rommet var et lite grupperom med godt naturlig lys. Både barn og voksne satt samlet rundt et bord under samlingen, hvor den som skulle styre samlingen satt slik at alle fikk sett heftet som skulle brukes. Ikke alle sangene i heftet ble brukt, men sangene den voksne viste barna var glade i. Det ble ikke brukt noen instrumenter under denne samlingsstunden, men vi brukte sanger og regler med bevegelse. Personen som ledet samlingsstunden kunne de utvalgte sangene nesten utenat slik at hun kunne se på barna og få øyekontakt med dem i løpet av samlingsstunden. Hun som ledet hadde mye mimmik i ansiktet og var synlig bevisst på å ha blikkontakt med alle barna og responderte på barnas innspill underveis. De utvalgte sangene ble sunget med variasjon i både tempo, rytme og dynamikk. Helt til slutt gikk alle sammen inn på et større rom for å synge og danse hode, skulder, kne og tå. Vi gikk inn på et større rom for at barna skulle få bedre plass til å bevege på hele kroppen.

Det var forventet at barna skulle sitte i ro, men de kunne bevege seg på plassene sine. Selve samlingsstunden varte i ca. 20 minutter.

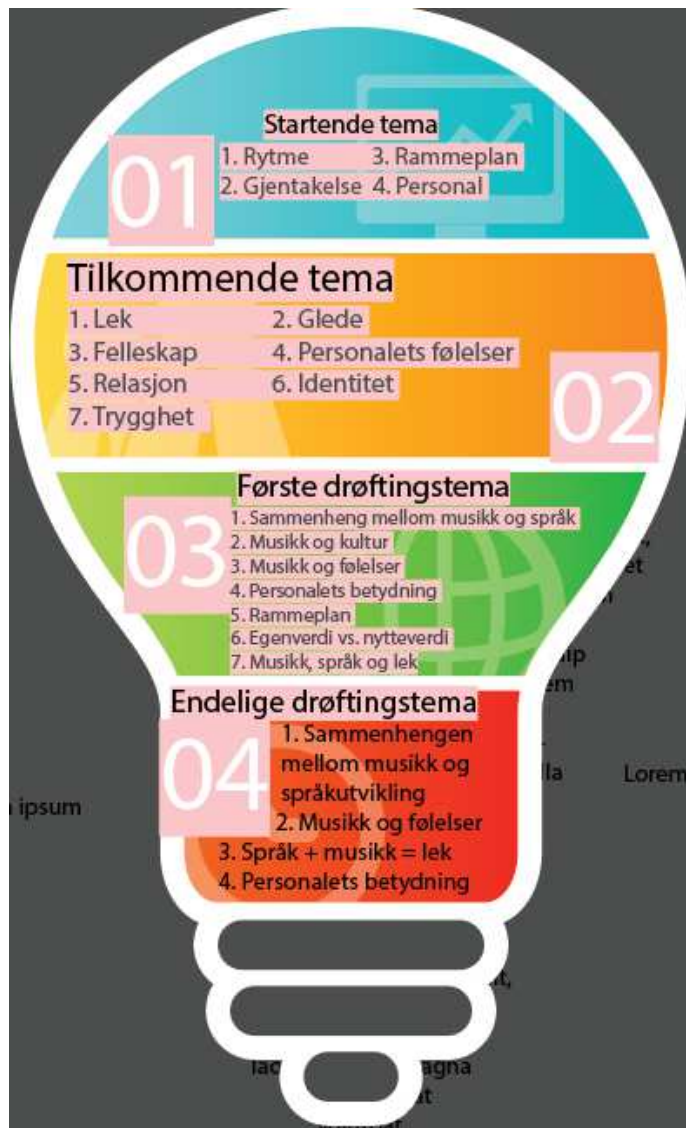
3.5 - Analyseprosess

Jeg startet min analyseprosess ved å først lese igjennom alle observasjoner og intervju, dette for å få en liten oversikt over hva jeg hadde av data. Når man analyserer data organiserer og tematiserer man sin innsamlede data og leter etter mønster (Thagaard, 2018, s. 151 – 152). Deretter leste jeg en og en observasjon nøye og fargekodet dataene ut i fra tanker jeg hadde om innholdet fra før. «Koding av data er en fremgangsmåte i kvalitativ analyse. Koding innebærer at vi deler opp teksten og betegner utsnitt av teksten med kodeord» (Thagaard, 2018, s. 153). Dette var tema rytme og gjentakelse, rammeplan og personalet, hvert tema har hver sin farge (se figur nr. 1.5.1).

Farge/tema	Betydning
Rytme	Hver gang ordet rytme nevnes i teksten
Lek	Hver gang lek nevnes og beskrives i teksten
Lystbetont	Hver gang ordet lystbetont kommer i teksten. Samtidig som det er noe som beskrives som positivt, f.eks ordet glede
Gjentakelse	Hver gang ordet gjentakelse nevnes i teksten.
Fellesskap	Hver gang det beskrives en situasjon som nevner fellesskap, sosialt eller sammen.
Trygghet	Hver gang ordet trygghet nevnes i teksten, her er barna i fokus.
Relasjon	Hver gang ordet relasjon nevnes i teksten, eller det beskrives en situasjon som skaper en relasjon
Identitet	Hver gang ordet identitet nevnes i teksten.
Personal	Hver gang det nevnes personal, eller det beskrives hvilke følelser, tanker og betydning personalet har.
Rammeplan	Hver gang det er et sitat eller beskrivelse av rammeplan.

(Figur 1.5.1)

Når jeg hadde lest igjennom all den innsamlede dataen merket jeg at det var flere ting som kom gjentok seg i nesten alle dataene, dermed leste jeg igjennom en tredje gang for å fargekode mer. Etter dette laget jeg eget dokument for hver kode eller tema, slik at jeg hadde alt samlet på et sted. Noe som gjorde prosessen med å skrive funnene mine mye mer oversiktlig og enklere. Deretter måtte jeg gå ut i fra de ulike temaene og kodene å se hva jeg hadde mest av og dermed begrense antall hovedtemaer (se figur 1.5.2).

(Figur 1.5.2)

Figur 1.5.2 er en visuell visning på hvordan jeg har kommet fram til mine endelige drøftingstema. I rom nr. 1 har jeg listet opp de første temaene jeg hadde i tankene når jeg først skulle lese igjennom mine observasjoner og intervju. Når jeg hadde lest igjennom flere ganger så jeg at det var mange ulike temaer som kom opp som var aktuelle, og disse ser vi i rom nr. 2. Ut i fra temaene i rom nr. 2 laget jeg meg noen hovedtema som jeg hadde tenkt å ha med i presentasjon av funn og drøfting i starten, men etter jeg hadde bachelorframlegg og jeg så litt mer på det selv måtte jeg begrense meg enda mere. Til slutt kom jeg fram til at noen av disse kunne kobles sammen. Jeg trengte for eksempel ikke et eget punkt om rammeplan, den kunne jeg koble inn litt over alt. Samt at musikk og kultur kunne kobles sammen med musikk og følelser og egenverdi vs. nytteverdi kunne knyttes opp mot alle disse punktene. Dermed endte

jeg opp med fire endelige drøftingstema som er vist i rom nr. 4 som jeg vil komme tilbake til i kapittel 4. 0 – presentasjon av funn og drøfting.

3 . 6 – Metodekritikk

Når man jobber i en slik forskningsprosess er det sjeldent en prosess er feilfri. Det å kunne reflektere rundt de metodene og innsamlingsstrategiene vi har brukt, er viktig for en eventuell videre forskning. Både Bergsland & Jæger og Thagaard nevner to viktige begreper når det gjelder en forsknings pålitelighet, noe som er reliabilitet og validitet. «Reliabilitet kan i kvalitative studier knyttes til spørsmålet troverdighet, om forskninger utføres på en tillitsvekkende måte» (Bergsland & Jæger, 2015, s. 80). Tidligere har jeg gjort rede for og beskrevet planleggingen, gjennomføringen og analyseringsprosessen av metodene mine, noe som er viktig for reliabiliteten i en forskning. Dette for at en senere leser skal få best mulig innsikt i hvordan jeg har gjennomført forskningen. Likevel er det i en kvalitativ forskning liten sannsynlighet for at man skal få eksakt samme resultat, selv om man gjennomfører forskningen på nøyaktig samme måte. Noe som kan være en del av grunnen til dette er nok det at jeg kjenner både voksne og barn før jeg starter med prosjektet i disse tilfellene. Jeg har jobbet og hatt praksis på begge stedene jeg gjennomførte observasjonene og intervjuet. Dermed har jeg vært en trygg person for både voksne og barn, noe som kan gjøre at jeg har fått helt andre observasjoner og svar hvis jeg har gjennomført dette på et sted jeg ikke har kjent fra før. Samtidig kan det ha innvirkning at deltakere i prosjektet er både barn og voksne, på grunn av at dagsform til både observatør og deltaker har mye å si. Jeg tror at hvilke tanker barnet har og hvilken situasjon de er i, påvirker måten de reagerer på ulike stimulatorer rundt seg.

Validitet handler om relevans og gyldighet. «Det som måles, må ha relevans og være gyldig for det problemet som undersøkes» (Dalland, 2012, s.52). I drøftingsdelen presenterer jeg mine funn og tolkninger i lys av relevant teori som omhandler disse. Jeg reflekterer rundt det teoretiske bak prosjektet og beslutningene som er tatt gjennom prosessen, og gjør resultatene gjennomsiktede (Thagaard, 2018, s. 200). Resultatene kan tolkes på ulike måter, men her er det mine tolkninger på det som jeg har observert, opplevd og fått fortalt av barnehagens ansatte som kommer fram i min oppgave. Problemstillingen og funnene har påvirket

hverandre gjensidig. Spørsmålene i intervjuguiden og funnene ble utarbeidet ut i fra den daværende problemstillingen, samtidig som mine første funn i fra observasjonene var på bakgrunn av min daværende problemstilling. Etter å ha gått igjennom funn fra intervju og gått igjennom observasjonene flere ganger har problemstillingen tilpasset seg de funnene jeg har fått.

I alle undersøkelser kan metodene gi flere feilkilder. «Feilkilder er forhold som kan påvirke observasjonene og gjøre dem mindre pålitelige» (Løkken & Søbstad, 2013, s. 60). I en observasjon kan dette være f.eks. sansedefekthet, altså at observatørens sanser av ulike årsaker svikter, helt eller delvis. Man kan ha personlige forhold som påvirker hva man ser, observatørens fysiske og psykiske tilstand er avgjørende og forstyrrelser og tilfældigheter under selv observasjonen er noen av forholdene som kan gi feilkilder under en observasjon (Løkken & Søbstad, 2013, s.60-61). På bakgrunn av dette påpeker Løkken og Søbstad (2013) at verdien av en observasjon må vurderes. De sier at observasjoner er en nyttig og uunværlig metode, men at den har mange forhold som kan gi feilkilder. Dermed er observasjon en god kombinasjon med f.eks. intervju.

Feilkilder i et intervju forekommer også. I mitt tilfelle, der det ikke var tillatt med taleopptak, kan det være vanskelig å få med alt som blir sagt. Når man skriver notater fra et intervju kan ofte noen viktige temaer gå tapt i denne prosessen. Men samtidig er hovedsaken i et kvalitativt intervju å få tak i hovedessensen i det som blir sagt, det legges vekt på at informanten skal få formulere svarene sine selv. I et intervju bruker man også som oftest intervjuguide, her kan både formuleringen av spørsmålene påvirke hvilke svar du får, samt rekkefølgen av spørsmålene du stiller (Løkken & Søbstad, 2013).

3 . 7 – Etske retningslinjer

I forbindelse med bruk av observasjoner og intervju utarbeidet jeg et samtykkeskjema som foreldrene til barna og informant måtte krysse av på. (se vedlegg nr.2) På dette skrivet ble det gitt informasjon om hvilket formål den innhentede informasjonen var til, og det var informasjon om at det var lov til å trekke samtykket underveis uten å oppgi grunn. Siden jeg

hentet inn samtykke etter at observasjonene var gjennomført ble det gitt informasjon til foreldre om at disse observasjonene allerede var gjort, men om de ikke ville at disse skulle bli brukt var dette helt greit.

Når jeg bruker praksisfortellinger og observasjoner videre i oppgaven blir det brukt fiktive navn. Praksisfortellinger er oppbevart på datamaskin, men disse ble anonymisert med fiktive navn med en gang. Virkelige navn er aldri oppbevart på datamaskin. All informasjon og innsamlede data er konfidensielt og blir makulert når oppgaven er levert.

4.0 – Presentasjon av funn og drøfting

4.1 - Sammenhengen mellom språk og musikk

Musikk er en naturlig del av oss mennesker, på lik linje som språket. Rytme, bevegelse og lyd er menneskets musiske grunnelementer, og disse trenger seg inn i kroppen vår allerede før vi er født. Og er allerede i mors mage en del av vårt sanseapparat (Høigaard, 2013, s.29). Rytme, bevegelse og lyd er også grunnelementer i språket vi bruker til å kommunisere med hverandre på. Vi kommuniserer både med og uten lyd, men når vi kommuniserer er det avgjørende at vi bruker bevegelse. Rytme kommer fram uansett hvordan vi kommuniserer. Språket vårt har mange felles faktorer med musikken. Vi starter tidlig med kroppsleker og barneleker, dette er noe som faller oss naturlig når vi skal kommunisere med de aller minste. Kroppsleker og barneregler har også rytme, bevegelse og lyd som bærende elementer. Disse kroppslekene og barnereglene bruker vi ofte på bakgrunn av barnas interesse for f.eks. fingre og tær, eller mange andre elementer. Vi bruker også mange ulike regler og leker hvor vi skal bevege på barna i takt med teksten som sier eller synges (Høigaard, 2013, s. 31). Allerede her begynner barna å lære begreper gjennom disse type lekene og reglene, dette på bakgrunn av at disse ofte blir gjentatt opp til flere ganger per dag og barna får dette terpet inn i kroppen og husker disse til de selv begynner å kommunisere med språklyder.

4.1.1 – Gjentakelse og rytme

Rytme og gjentakelse er to av flere viktige grunnelementer i denne settingen. Når jeg har sett på mine observasjoner og notater fra prosjektet sitter jeg, i hovedsak, igjen med disse to ordene når det gjelder grunnelementer. «Ordet banan har for eksempel en annen rytme enn ordet appelsin» (Angelo & Semundseth, 2012, s. 97). Både når vi snakker med ordene i vårt verbale språk og når vi musiserer bruker vi rytme, artikulasjon, frasering og form. Musikk og språk er begge redskaper til kommunikasjon og brukes i kulturelle ressurser, og når vi synger, spiller og snakker legger vi mer trykk på enkelte ord eller mer vekt på forskjellige toner. Dette gjør vi for å formidle budskapet vårt best mulig (Angelo & Semundseth, 2012, s. 96 – 97).

Gjennom prosjektet mitt har jeg og andre voksne som har vært deltakende, opplevd at gjentakelsen av samlingsstund og gjentakelsen av sanger og regler er avgjørende for at barna skal kunne utvikle seg. I de første samlingene med disse sangene var ikke alle like deltakende,

på grunn av at de naturlig nok ikke kunne alle sangene og reglene like godt. På slutten av prosjektperioden var så og si alle barna deltagende på alle sanger, og de brukte sangene og reglene videre ut i leken. Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver påpeker at vi i barnehagen skal skape et variert språkmiljø der barna får oppleve muligheter til å bruke språk og kommunisere med andre gjennom å oppleve glede. Gjennom å bruke et slikt verktøy som et hefte (se vedlegg nr. 3) i samlingsstunden der man velger ulike sanger til hver samlingsstund, men holder seg til samme repertoar for å få denne gjentakelsen, får vi i barnehagen skapt et variert språkmiljø. Her får vi også skapt et fellesskap i gruppen som også er et gjentakende tema i observasjonene og notatene mine fra prosjektet. Dette skal vi nå se nærmere på i avsnitt 4.2 om musikk og følelser. Når det gjelder betydningen av gjentakelse, belyser Kulset (2015) dette meget forståelig. Kulset beskriver mange ulike situasjoner med ulike barn i barnehagen, hvor hun bruker samlingsstunden hver dag. I hennes tilfelle fikk hun se flere eksempler på at gjentakelse er viktig for å kunne utvikle seg på mange ulike områder, men i dette tilfellet språkmessig. Hun beskriver et barn på 4 år, med utenlands opprinnelse, som alle ansatte på avdelingen var usikre på om kunne norsk, men som plutselig under en samlingsstund begynte å synge for full hals en sang som de har sunget et utallig ganger i samlingsstunder før (Kulset, 2015).

I barnegruppen i observasjonsbarnehage 1 var det et barn som i utgangspunktet syntes at samlingsstund var kjedelig. Hver gang det ble nevnt at vi skulle ha samlingsstund, løp dette barnet å gjemte seg. En dag i uke nr. 2 av prosjektperioden, gjorde vi som alle andre dager å fortalte at det var ryddetid og etterpå skulle vi ha samlingsstund. Da kommer det lystig fra dette barnet; «ååå ja! Æ vil ivertfall vær med på samlinga i dag!»). Alle i personalgruppa stoppet nesten opp og så på hverandre med et sjokkert blikk, for dette har aldri skjedd før. Her ser vi viktigheten av å gjøre f.eks. samlingsstunden til noe positivt og gøy å være en del av. Når vi gjentar de ulike sangene og reglene slik som vi gjør her blir det gøy å være med fordi at barna føler at de får det til, noe som til slutt gir en positiv påvirkning på språkutviklingen.

4.1.2 – Hvorfor musikk?

Jeg skriver og drøfter om dette ellers i kapittelet også, men i dette avsnittet vil jeg gå mer nøyaktig inn teoretisk på hvorfor vi skal bruke akkurat musikk som metode. Det er viktig å finne svar på hvorfor vi skal bruke musikk for å kunne se på hvordan vi skal jobbe med musikk med tanke på språkutvikling.

Jeg har i mitt prosjekt observert flere barn som har utfordringer med ulike lyder eller stamming i sin dagligtale, men når de synger er det ingen problem å holde følge og uttale de ulike lydene. Dette kommer av at når vi synger senker vi tempoet i talestrømmen. Vi bruker lengre tid på hver vokal når vi synger, og dermed blir det enklere for øret å plukke opp og enklere å uttale riktig (Kulset, 2015, s. 58 – 59). Gjennom mine observasjoner er dette noe jeg har sett og hørt mye av, f.eks. en gutt på 4 år som er veldig ivrig når han forteller noe, og dermed får utfordringer med litt stamming i dagligtalen. Men når vi synger er ikke stammingen til stede i det hele tatt, i løpet av en samlingsstund hører man ikke en eneste stamming av denne gutten. «Ved å fokusere på ulike grunnelementer gjennom sang og spill vil barn få erfaringer med elementene som språk som uttrykk» (Sæther, 2012, s. 25).

Det samme skjer med en jente på 5 år i observasjonsbarnehage 2. Snakker mye og har bra uttale, men utfordringen er å få ordene og bokstavene i riktig rekkefølge når hun blir ivrig. Jenta er veldig glad i sang og musikk og kan mange tekster. Vi skal ha samling for hele barnehagen og hun har valgt en sang som hun elsker. Når hun får mikrofonen og begynner å synge kommer alle ordene ut helt riktig og i riktig rekkefølge. Dette er en praksisfortelling som jeg har fått av samme informant som jeg hadde intervju med, på grunn av at dette er en situasjon som har oppstått når jeg ikke har vært til stede. Når vi opplever slike situasjoner ser vi hvor viktig musikken er i ulike læringssituasjoner, og når denne jenta på 5 år hører selv at hun får til dette, gir dette en positiv følelse som til slutt ender i en god språklig utvikling hos jenta.

I Kibsgaard (2012) skriver Semundseth og Angelo (2012) at allsidighet er viktig når barn skal tilegne seg språk. Kombinasjonen mellom musikk og språk, ser ut til å være en god veg å når det gjelder språktilegnelse (Angelo & Semundseth, 2012, s. 107). Det å bruke musikk er en metode å bruke for å skape engasjement hos både barn og voksne. «Barn blir lett fengst når vi bruker musiske aktiviteter, og de trenger ikke å være kommet langt i språkutviklingen for å delta» (Høigaard, 2013, s.232). Høigaard går også inn på at bruken av rim og regler med bevegelse innbyr til at alle i en gruppe kan delta og bli inkludert i gleden over rytmen, bevegelsen og ordene. Når barna er med og synger er det mye lettere å snakke språket og forstå innholdet i sangene, dermed kan barna gjennom sanger som de har sunget gjentatte

ganger etter hvert framføre mye lengre tekster enn de kan snakke uten støtte fra toner, rytme, rim og klang (Høigaard, 2013, s.232 – 233).

4.2 – Musikk og følelser

Som jeg nevnte tidligere i avsnitt 4.1 om sammenhengen mellom språkutvikling og musikk, er fellesskap en gjenganger som kommer fram i observasjonene og notatene fra prosjektet mitt. Følelsen av å være en del av et fellesskap er viktig for alle mennesker, både liten og stor. Musikk er noe som får fram mange ulike følelser i oss mennesker, og dette er noe vi kan utnytte til en fordel i arbeidet med språkutvikling hos barn.

Gjennom prosjektet har jeg fått observert og selv opplevd følelsene man kan få gjennom bruk av musikk og i en samlingsstund. Jeg har sett på barna at de blir i et godt humør når vi synger og beveger oss til bevegelsesleker. Barna får ikke en opplevelse av at det sitter og lærer noe. «Musikk kan få oss til å oppleve en situasjon annerledes, selv om den ikke endrer situasjonen» (Kulset, 2015, s. 30). Gjennom musikken lurert vi hjernen til å f.eks. ikke kjede seg eller være frustrert. Musikk kan være med på å regulere oss selv, slik som å dempe stress, bli i bedre humør, øke tålmodigheten og få motivasjon (Kulset, 2015, s. 30). Vi tenker ikke så hardt på hvordan vi skal uttale ord eller hvilken rekkefølge ordene skal i når vi synger, det kommer automatisk. Angelo og Semundseth (2012) skriver i Kibsgaard (2012), at gjennom bruk av musikk i språkstimulering hos barna kan vi bidra til en mestringsfølelse, og at de gjennom denne mestringsfølelsen blir motivert til å bruke språket i samhandling med både barn og voksne (Angelo og Semundseth, 2012, s. 108).

Under mitt prosjekt var det en tydelig forandring hos et av barna i den ene barnegruppen. Her var det et barn som ikke synes det var så enkelt å være sosial å finne seg en lekekamerat, og dette barnet hadde en del utfordringer i forhold til språket. Gjennom prosjektperioden, der vi hver dag gjennomførte samlingsstund med musikk, fikk vi se at dette barnet fikk stadig flere lekekamerater, og fikk det enklere å formidle det han ville. Det å fungere sosialt, har også stor påvirkning på hvordan du lærer. Det å oppleve at man er en del av et fellesskap fremmer trygghet og positivitet. Du kan ha utfordringer med å fungere sosialt i alle andre sammenhenger, men når du kommer i en musikk-samling f.eks. kan du fungere veldig positivt i det sosiale miljøet. Når du føler deg trygg, fremmer denne trygghetsfølelsen flere ulike positive følelser, som i sin tur fremmer effektiv innlæring. Samtidig får du vist i denne

sammenhengen at du fungerer sosialt, noe som kan påvirke de andre barnas inntrykk av barnet i sosiale sammenhenger på en positiv måte (Kulset, 2015).

Når vi voksne samles for å være sosiale, ser man også at vi ofte setter på musikk i bakgrunnen selv om vi sitter og prater sammen. Kanskje man sammen synger på de sangene som står på. Dette gjør vi nok ubevisst på grunn av den gruppefølelsen det gir. Når vi setter på en type musikk, kommer vi i samme humør. Musikken har en sterk iboende kraft til å fremme gruppefølelsen. Vi reagerer alle ulikt på forskjellige typer musikk, men likevel har musikken en unik evne til å være med på å skape en felles følelse i hele gruppen. Musikken samler mennesker (Kulset, 2015, s.31). Dette gjelder også barna. Gjennom prosjektet ser jeg mye av at barna sitter sammen og synger, og de vil gjerne samles for å høre på musikk. Jeg ser en felles glede hos alle barna når de voksne sier at de skal samles til samlingsstund, det er noe som skaper og bærer med seg mye positive følelser for de aller fleste barna. Dette viser spesielt et sitat fra et barn som var med prosjektet, hun sa; «æ bli så glad når vi har samlingsstund æ, for da e vi alle sammen sammen å syng å har det artig!».

I dette tilfellet er dette et godt utgangspunkt for å kunne vite hvordan vi kan jobbe med barnas språkutvikling ved hjelp av musikk. Ved å gjennomføre en slik samlingsstund, skaper vi dette læringsmiljøet til noe mer enn bare et sted der de skal lære seg språk. Vi skaper et rom for glede og fellesskap hvor de ubevisst lærer en hel del mer enn hvis de skulle sittet og terpet og terpet på en bestemt lyd som de har utfordringer med. Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017) påpeker at barna har rett til å «oppleve spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 30). Samt at vi skal skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språket og kommunisere med andre. Alle barna skal få være inkludert i språkstimulerende miljøer og vi skal inspirere barna til å bruke, utforske og leke med språket gjennom lys, rim og rytme. I fagområdet om kommunikasjon, språk og tekst i rammeplanen for barnehagen ser man at rim, regler og sang blir flittig nevnt (Kunnskapsdepartementet, 2017), dette er nok på bakgrunn av at rim, regler og sang har en egen evne til å skape spenning, glede og motivasjon.

4.3 – Personalets betydning

I forrige avsnitt skrev jeg om musikken og følelsene den kan gi barna, vi må ikke glemme at dette gjelder også for oss voksne i barnehagen. Personalet i barnehagen har mye å si for hvordan opplever en situasjon. I problemstillingen har jeg spurt spørsmålet om hvordan barnehagens personale kan benytte sang og musikk i barnehagehverdagen med fokus på barns språklige utvikling. Dermed må vi se på hvilken betydning personalet har i denne sammenhengen. Vi voksne i barnehagen er automatisk forbilder for barna som vi har i barnehagen, noe som gjør at vi må være bevisst det vi gjør og sier til en hver tid. «Gjennom oppmerksomhet på barns uttrykk, evne til inntoning og respons utvikles en relasjonell estetisk forståelse» (Sæther, 2012, s.21). De voksne i barnehagen må være mentalt til stede, anerkjennende og oppmerksomme på barns initiativ til musikk, ved å respondere på de signalene barna gir (Sæther, 2012). Gjennom mitt prosjekt i barnehagen har jeg merket meg mange ulike situasjoner der måten den voksne reagerer på, har mye å si for hvordan barnet reagerer i den gitte situasjonen. Jeg ser viktigheten av at den som styrer samlingsstunden er engasjert i det den gjør, at den voksne viser at dette er noe hun eller han synes er gøy. Vi må kunne ta til oss innspillene barna kommer med underveis, selv om vi ikke kan gjøre alt de sier der og da, så er det viktig at vi anerkjenner ideen og poengterer at det var en god ide og at vi kan gjøre det en annen gang. Et eksempel på dette er når jeg skulle gjennomføre en samlingsstund med barna i en av observasjonsbarnehagene. Vi satte oss ned i en ring og barna skulle få komme med ulike forslag på hva vi skulle gjøre. Det som ble utfordringen var at det var veldig mange forslag slik at vi ikke hadde tid til å gjennomføre alle forslagene, på grunn av at vi skulle ha et måltid etter samlingsstunden. Det jeg da valgte å gjøre var å gjennomføre noen av forslagene og deretter fortelle de som ikke hadde fått sine forslag gjennomført at vi skriver ned forslagene de kom med, også gjennomfører vi disse etter måltidet med de som hadde lyst til å være med på dette. Når jeg valgte å gjøre det slik, merket jeg på barna at det gikk greit at vi ikke gjorde det med en gang, for da visste de at vi skulle gjøre dette etter måltidet. Dermed ble de også deltakende på det som forgikk før måltidet, ettersom at de allerede hadde fått bekreftet at det de hadde foreslått skulle bli gjort ved et senere tidspunkt.

Kibsgaard (2018) påpeker at det er viktig at barnehagens personale har evne til å skape rom for barnas medvirkning og deltakelse når det gjelder språktilegnelse. Barna må føle at de får delta og medvirke for å få tillit til sine egne tanker, uttrykk og væremåter, slik at de har lyst til å prøve (Kibsgaard, 2018, s. 19). Barna må få opparbeide seg en tillit til seg selv og sine egne

ferdigheter, og dette er noe vi kan oppnå gjennom å bruke samlingsstunden og et praktisk verktøy som et hefte (se vedlegg nr. 3). Ved bruk av dette heftet kan barna få velge sanger og regler vi har tilgjengelig, samtidig som at sangene og reglene i heftet er valgt ut i fra barnas interesser og behov. Dermed får de medvirket i sin egen utvikling både bevisst og ubevisst. Barn i barnehagen har også rett til medvirkning i sin egen hverdag. Rammeplanen sier at vi i «barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21). Dette kan være en utfordring når det gjelder å tilpasse til alle barna på avdelingen, siden det er barn med aldersspenn på 2 – 3 år vanligvis. Men hvis vi velger sanger og regler som alle barna kan være med på ut i fra sitt eget ståsted, gjør man dette enklere. De sangene og reglene i det heftet vi har brukt i prosjektet er valgt ut i fra at det var ganske stor forskjell på barnas utviklingsnivå, men sangene og reglene er laget slik at alle får til å delta uansett hvilket nivå de er på.

4.3.1 – Blikkontakt

Da jeg selv gjennomførte en samlingsstund og brukte dette heftet merket jeg meg at det er viktig å ha blikkontakt med barna. Når jeg fikk blikkontakt var det mye enklere å få barna engasjerte, de følte seg sett. Kibsgaard (2018) skriver om hva Bae (2004) skriver om blikk. Et velvillig blikk er et blikk som automatisk tenker at barnet har både fornuftige intensjoner og viljer (Kibsgaard, 2018, s. 20). Ut i fra dette snakket jeg med de andre i personalet, og vi satte oss et mål sammen om at i løpet av en samlingsstund så skulle vi ha blikkontakt med alle barna minst en gang. Dette resulterte i at alle barna ble tydelig mer engasjert i samlingsstunden, og var mye mer velvillig til å være med i samlingsstunden. Dette med blikkontakt er noe som er viktig for oss voksne også når vi samhandler med andre, så det er ganske naturlig at det er viktig for barn også, men det er nok noe som faller naturlig når vi samhandler med andre voksne. Derfor er det viktig at vi er bevisst dette når vi samhandler med barn også, erfaringsmessig gir det en tillit mellom mennesker når man får blikkontakt.

Å ha tid og tålmodighet når man arbeider med barn er viktig i alle situasjoner. Kibsgaard (2018) påpeker at dette også er viktig i en språktilnærmingssammenheng. I slike sammenhenger vil personalet bli utfordret på det å bruke tid og tålmodighet, på grunn av at det kan være utfordrende å forstå barn i ulike situasjoner. Men i slike utfordrende situasjoner

er det viktig at man viser interesse og iver etter å forstå hva barnet vil si (Kibsgaard, 2018, s. 20). Dette kan også være en utfordring i en samlingsstund med 15 – 20 barn. Vi har ikke alltid tid til å høre på alle uttrykkene som kommer, men her er det viktig at vi anerkjenner det barna sier. Vi må gi tydelig signal på at vi hører det de uttrykker, og om vi ikke har tid akkurat nå vi kan gjøre det i en senere anledning hvor vi har bedre tid. En del barn blir også veldig ivrige når de skal fortelle noe, noe som gjør at de kan ha utfordringer med uttale og flyt i talestrømmen når de skal fortelle. I slike situasjoner er det viktig at du som voksen setter deg ned og tar deg tid til å forstå det som blir sagt. Dette med tid og tålmodighet kan være en utfordring når det gjelder samlingsstunden. Mine erfaringer fra prosjektene er det at man heller bør sette av litt for mye tid til samlingsstunden, slik at vi har tid til å forstå og eventuelt gjennomføre det meste av det som blir sagt. Når barna føler at det de sier blir hørt, blir de også mer engasjerte, noe som til slutt resulterer i bedre utvikling.

Personalets betydning i arbeidet med hvordan vi kan bruke sang og musikk i barnehagens hverdag med tanke på barnas språklige utvikling er stor. I forhold til dette er nok personalets holdninger, tanker og følelser rundt dette viktigst i mine øyne. De voksnes holdninger, følelser og tanker påvirker hvordan vi jobber og hvordan barna oppfatter det vi gjør. Barna merker med en gang om den som styrer samlingsstunden ikke har lyst til å være der. Kibsgaard (2018) påpeker at den enkeltes bevissthet om egne tanker, holdninger og følelser vil være viktig for å kunne legge til rette for å skape rom for medvirkning og deltakelse i de ulike samspillene mellom barn og voksen (Kibsgaard, 2018, s. 20). Noe av det viktigste i arbeidet rundt dette prosjektet, var at vi i starten snakket om hva vi følte og tenkte rundt et slikt prosjekt og at alle sammen hadde lyst til å være med på dette. Noe jeg ser har hatt en positiv innvirkning på hele prosessen, det at alle de voksne som var involvert var engasjerte og hadde lyst til å gjennomføre dette prosjektet på best mulig måte.

4.4 – Språk + Musikk = Lek

Sæther (2012) sier at når barn leker viser de sitt hele repertoar av ferdigheter. De beveger seg og lager lyder med både stemme, kropp og med materialer de finner i omgivelsene rundt seg. De kommuniserer med bakgrunn i det de opplever her og nå, og uttrykker seg helhetlig i leken. Ikke bare musikalsk, sosialt, fysisk eller kognitivt, men alt i en helhet kommer til uttrykk i leken (Sæther, 2012, s. 27). Dette er noe som man gjerne kan tenke på uansett

hvilket utviklingsområde man skal legge til rette for. Det å legge opp til utvikling gjennom lek, gjør at barna lærer ubevisst. Jeg ser gjennom prosjektet at det å kombinere språk og musikk gjør læringen til en lek, samtidig som barna tar med seg de erfaringene og opplevelsene de får gjennom samlingsstunden videre til leken utenfor samlingene. De bruker de felles opplevelsene til å skape en lek. Mange snakker om sprusikk, som er språk og musikk sammen, altså språk + musikk = sprusikk. Men jeg vil heller si som i overskriften at språk + musikk = lek, og lek er en naturlig og stor del av barnas hverdag. Semundseth og Angelo (2012) skriver også at lek og gode opplevelser er rammen for god språkstimulering. Sprusikk er ikke belæring, men læring gjennom felles opplevelser og deltakelse i sosiale aktiviteter. Gjennom disse felles opplevelsene har vi noe felles å snakke om, og dermed slipper vi den typiske terpingen. Vi bruker heller språket fordi det oppleves meningsfylt og hensiktsmessig i den gitte situasjonen (Angelo og Semundseth, 2012). Det med felles opplevelser er noe jeg ser at kommer igjen overalt. Barna setter pris på å få være i samspill med andre, og da er det en god ting å legge til rette for ubevisst læring i samspill med andre. Samlingsstunden er et sted som er preget av glede og lek i fellesskap med andre, og vi får en god opplevelse sammen. Lek har også en plass i rammeplanen, og sier at barnehagen skal «bidra til at barna får felles erfaringer som grunnlag for lek og legge til rette for utvikling av lektemaer» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 17). Gjennom å ha ulike temaer og faste innslag i samlingsstunden slik som i dette prosjektet, er vi med på å skape felles erfaringer som grunnlag for lek. Under prosjektet så jeg at to jenter sto inn i et lekehus som er på barnehagens uteområde. De så opp mot taket

4.4.1 – Flytsone

I heftet som vi brukte som verktøy i samlingsstunden har vi f.eks. lille Petter edderkopp. Når jeg gikk for å se hva de holdt på med, sto de og sang lille Petter edderkopp opp mot taket. Da de hadde sunget ferdig spurte jeg dem om hva de holdt på med, det jeg fikk til svar var at når de sang lille petter edderkopp i samlingsstunden ble de så glad, så derfor ville de synge det til edderkoppen i taket slik at han ble glad å ville komme ned til dem.

Når barn leker, skaper de seg en egen lille verden der alt er mulig. «Barn skaper sine lekverdener for å utforske og få en dypere forståelse for forskjellige fenomener. Og like avgjørende som det er å utforske ideer, begreper og følelser i lekverdenen på egen hånd, er det

å få dele det med andre i felles lek og å beskytte det mot inntrengere» (Öhman, 2012, s. 95). Ved å skape en slik lek gjennom å bruke musikk til språktilegnelse gjennom samlingsstunden, inntreer vi i denne lekverdenen i selve samlingsstunden. Her kan vi gjøre alt mulig, og vi kan gjøre alt mulig sammen. Ut i fra det som Öhman beskriver ovenfor, vil det å få være i en lekverden for å utforske og tilegne seg språk si at barn som er i en lekverden, også er i en flytsone som Cikszenmihalyi beskriver. Å være i en flytsone handler om å være i en tilstand der man føler at alt er mulig. Her får vi utfordringer som er innen rekkevidde, de er ikke for lett og ikke urealistisk vanskelige. Kulset beskriver Cikszenmihalyi's flytsone som et sted der man glemmer tid og sted, og ikke tenker på tingene rundt oss eller at vi faktisk er i en tilstand der vi lærer (Kulset, 2015, s. 45). Å være i en slik flytsone gir en utrolig god følelse, og gjør at vi kan prøve å utforske helt nye områder innenfor språket. Noe som vi før ikke hadde tenkt på å prøve, kan vi nå prøve uten å tenke over det. Derfor er lek-delen av dette utrolig viktig. Det å skape alt dette til en lek gjennom å bruke musikk i barnas språktilegnelse, gjør at vi slipper å sitte å terpe på ulike lyder og uttrykk 100 ganger. Vi gjentar det heller 100 ganger i samspill og lek med andre barn og voksne.

5.0 – Avslutning og oppsummering

Bacheloroppgavens problemstilling er «Hvordan kan barnehagens personale benytte sang og musikk i barnehagehverdagen med fokus på barns språklige utvikling?». Det å finne et konkret svar på dette er naturlig nok vanskelig. Derfor har mitt mål for oppgaven aldri vært å finne et konkret fasitsvar, men heller å finne svar på hvordan vi kan jobbe med musikk og språkutvikling i barnehagehverdagen.

Når jeg har hatt tidligere praksisperioder i min studietid, har jeg ikke vært så oppmerksom på akkurat dette temaet. Mitt syn har vært litt slik at vi kan enten jobbe med musikk eller med språk, men etter å ha opplevd det som jeg nevner i praksisfortellingen helt i starten fikk jeg et mer utvidet blikk på dette. Jeg så sammenhengen mellom flere «fag» som man kan jobbe med samtidig. Jeg har også fått øynene opp for det store omfanget av området man kunne skrevet om når det gjelder dette temaet, jeg har måttet jobbe masse med meg selv for å holde meg på riktig spor.

Temaet «musikk og språkutvikling» er som jeg har nevnt tidligere et stort og vidt tema, og har mange ulike retninger man kan velge å se på. Ut i fra det jeg har lest av fagstoff og tidligere oppgaver og tekster, er det mange som skriver om hvorfor man kan bruke musikk i språkutviklingen, men ikke så mye i forhold til hvordan. Det var positivt for min del at jeg

begrenset problemstillingen så mye som jeg gjorde, men har jeg skulle sett på det i forhold til videre forskning har jeg nok også ville tatt for meg mere i forhold til innvirkningen dette har på det sosiale hos barna også. Dette var i utgangspunktet noe jeg hadde tenkt å se på, men det ble alt for stort for en bacheloroppgave. Men det er absolutt noe som har vært svært interessant og sett på i videre forskning på akkurat dette temaet.

Litteraturliste

Askland, L. (2011). *Kontakt med barn. Innføring i førskolelærerens arbeid på grunnlag av observasjon*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Bergsland, M. & Jærger, H. (red.) (2015). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Carson, N. & Birkeland, Å. (2017). *Veiledning for barnehagelærere*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Dalen, M. (2013). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Hammersley, M. & Atkinson, P. (2012). *Feltmetodikk. Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Høigaard, A. (2013). *Barns språkutvikling. Muntlig og skriftlig*. Oslo: Universitetsforlaget

Kibsgaard, S. (red.) (2012). *GLSM. Grunnleggende Læring i et Stimulerende Miljø i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Kibsgaard, S. (red.) (2018). *Veier til språk i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Kulset, N. (2015). *Musikk og Andrespråk. Norsk tilegnelse for små barn med et annet morsmål*. Oslo: Universitetsforlaget

Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. (2017) Oslo: Kunnskapsdepartementet

Sæther, M. & Angelo, E. (2012). *Barnet og musikken. Innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenter*. Oslo: Universitetsforlaget

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. Oslo: Fagbokforlaget

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogiske Forum

Vedlegg 1 – Intervjuguide

Intervjuguide bachelor – musikk og språkutvikling

På hvilken måte ser du at musikken kan ha betydning for barnas språk?

Hva synes du er viktig når det gjelder å jobbe med språkutvikling med barn?

Hvordan opplever du å jobbe med et slik verktøy (perm til samlingsstund) med tanke på språkutvikling?

Hvordan tror du barna opplever en slik musikkstund? Og hvorfor?

Vedlegg 2 – Samtykkeskjema

Informasjons- og samtykkeskjema

Navn: Kristin Sundseth Moe

Informasjon:

Takk for at du ønsker å bidra til mitt prosjekt. Jeg skal skrive en oppgave om hvordan musikk er med på å påvirke barnas språkutvikling og hvordan personalet i barnehagen kan jobbe med dette.

Problemstillingen er: *Hvordan kan barnehagens personale benytte sang og musikk i barnehagehverdagen med fokus på barnas språklige ferdigheter?*

Mine veiledere for bacheloroppgave er Åse Kristin Hungnes og Nina Scott Frisch ved Dronning Mauds Minne.

Jeg har valgt kvalitativ metode ved min oppgave og benytter meg av observasjon. Jeg ønsker å bruke informasjon fra observasjonene jeg gjør under et prosjekt som blir gjennomført på denne avdelingen. Alle opplysninger vil være anonymisert og vil være oppbevart konfidensielt under hele prosjektperioden og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i det publiserte materialet. Oppgaven skal være ferdig 03.05.19. Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekke samtykket uten å måtte begrunne hvorfor.

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien:

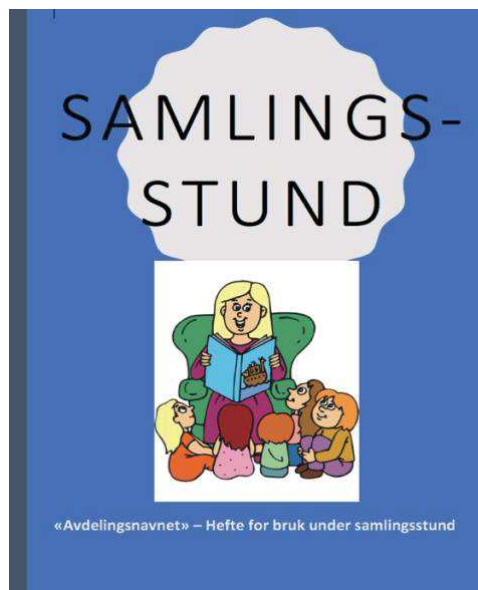
Ja

Nei

Ta kontakt ved spørsmål og/eller kommentarer.

Mvh. Kristin Sundseth Moe, krimoe96@gmail.com

Vedlegg 3 – Samlingsstundhefte

Lille Petter Edderkopp

Lille Petter Edderkopp han klatret på min hatt.
 Så begynte det å regne og Petter ned han datt.
 Så kom solen og skinte på min hatt.
 Da ble det liv i edderkopp som klatret på min hatt.

Sanger og regler til samlingsstund:

1. Lille Petter edderkopp
2. Hysj, kan du høre gresset gro
3. Tigerjakt
4. Hode, skulder, kne og tå
5. Fugledans
6. Vaskekjærringa
7. Blaiblai
8. Små rompetroll
9. M-Æ så en liten grønn frosk

Hysj, kan du høre gresset gro
 Hysj, kan du høre gresset gro?
 Hysj, kan du høre en meitemark som lo?
 Hysj, kan du høre en maur gå forbi?
 Da skal du være helt stille og si:

Hei alle insekter, alle små dyr,
 dere som kryper, kravler og kryr,
 jeg er et menneske og jeg er snill,
 vær i min hage så lenge du vil.

Hysj, vi må være stille nå
 ingen må skremme de mange tusen små,
 og når det kommer en bille forbi,
 da skal du vinke med hånden og si:

Hei alle insekter, alle små dyr,
 dere som kryper, kravler og kryr,
 jeg er et menneske og jeg er snill,
 vær i min hage så lenge du vil

Tigerjakt

Vi skal ut på tigerjakt
 Vi kommer til et siv.
 Vi kan ikke gå rundt det.
 Vi kan ikke gå under det.
 Vi må gå gjennom det.
 Sch, sch, sch.
*(slå gresset vekk med hendene
 eller gni håndflatene mor
 hverandre for å lage lyden)*

Vi kommer til et kjem.
 Etter er det (kanskje) en myr?
 Vi kan ikke gå rundt det.
 Vi kan ikke gå under det.
 Vi må gå gjennom det.
 Slurp, slurp, slurp
(Krafs i leiren med hendene)

Vi kommet til et tre.
 Vi kan ikke gå rundt det.
 Det er veldig underlig.
 Vi må klatre opp i det.
(Klatre opp fire tak med knyttede hender)

Vi titter oss omkring.
(speide til høyre og venstre fire ganger)

Vi kan jo ikke si no'n ting.
(rist på hode fire ganger)

Vi må klatre ned igjen.
(klatre ned fire tak med knyttede hender)

Hode, skulder, kne og tå

Hode, skulder, kne og tå, kne og tå
 Hode, skulder, kne og tå, kne og tå
 Øyne, ører, kinn å klappe på
 Hode, skulder, kne og tå, kne og tå.

Eventuell annen versjon (samme melodi):

Hode, skulder, mage lår - rompa går,
 Hode, skulder, mage lår - rompa går,
 Øyne, ører, kinn å klappe på
 Hode, skulder, mage lårrompa går

Den lille konen vasker

Munnen er et hus og tungen er den lille konen. Det er fredag og konen skal vaske huset sitt fordi hun venter gjester.

Først skal hun feie trappen.
*(slikk med tungen på
 underleppen, frem og tilbake)*

Så skal hun feie opp på balkongen.
*(slikk med tungen på
 overleppen, frem og tilbake)*

Det er blitt veldig skittent hos henne, så hun må vaske veggene også. *(slikk på innsiden av kinnene, og og ned med «børstene», sånn at det ser ut som du lager en kul i kinnet)*

Nå må hun vaske taket også, for i takter ser hun så my spindelvev. *(slikk med tungen på baksiden av fortennene i overmunn, til lengst bak i ganen, sånn at det sier «smakk»)*

Oh så gulvet da ... det må i hvert fall skures. *(slikk med tungen i bunnen av munnen)*

Så ser konen på vinduene sine, øj, så skitne de er!

Hun må pusse alle vinduene sine. Først begynner hun men vinduene i overetasjen. Utsiden og innsiden. *(slikk med tungen på forsiden og baksiden av tennene opppe)*

Vi kommer til en bro.
 Vi kan ikke gå under den.
 Vi kan ikke gå under den.
 Vi må jo gå over den.
(Slå fire ganger på brystet dit med knyttede never)

Vi kommer til en hule.
 Det er veldig mørkt.
(Kjenn med hendene i luften som om du ikke ser)
 Vi kjenner oss omkring.
 Vi kjenner noe mykt.
(Stryk med hendene i luften)
 Vi kjenner noe deilig.
(stryk med hendene i luften)

EN TIGER!

(skrik! Og løp så raskt tilbake mens du gjør alle bevegelsene og turen i omvendt rekkefølge)

Puh! Endelig hjem igjen.

Blai Blai

Sammen med oss her i ringen,
 Der sitter hun/han Josefine
 Synger og traller for alle oss, sin lille sang

Blai, blai, bllup og blai, blai
Blai, blai, bllup og blai, blai
Blai, blai, bllup og blai, blai
Blai, blai, bllup og blai, blai

(nevner alle barns navn, kan f.eks ta 2 navn samtidig)

Og så tar hun vinduene i underetasjen. *(gjør på samme måte som i overetasjen)*

Til slutt vasker og teppene sine. *(stikk tungen ut og rist den godt)*

Hvor mange tepper har konen?
 Eiter all vaskingen er konen så trøtt, så trøtt.
 Hun setter seg på en stol og sier:
 «Puh! HÅ – hå – ja – ja!»

Nå kjenner konen at hun har veldig lyst på kaffe. Hun koker kaffe.
 Men kaffen er så varm at hun må blåse.
(Blås)

Nei, den er fortsatt for varm.
 Hun holder opp skålen og slurper kappen i seg.
 Forsiktede, så dere ikke søler. *(slurp)*

Men konen er fortsatt så trøtt at hun gjesp *(gjesp høyt)*

Hun legger seg på sofaen og sovner.
 Hvordan tror dere det høres ut da?
 Jo, hun snorker! Sånn! *(snork)*

Hun sover helt til hun hører dette! *(bank)*
 Hva tror dere at det er?

Akkurat, det er gjestene som kommer – og nå kan det bli et hyggelig seiskap!

Små rompetroll

Små rumpetroll, små rumpetroll
er morsomme å se.

Små rumpetroll, små rumpetroll
er morsomme å se.

Små froskene, små froskene
de hopper fort av sted.
Små froskene, små froskene
de hopper fort av sted.

Men ører, men ører
får ingen frosker ha.
Men ører, men ører
får ingen frosker ha.

Og rompene, og rompene
dem vokser de ifra.
Og rompene, og rompene
dem vokser de i fra.

«et vers med koak-oak-koak»

M-Æ, sa en liten grønn frosk

M-Æ sa en liten grønn frosk en dag.

M-Æ sa en liten grønn frosk.

M-Æ sa en liten grønn frosk en dag
og øyan blunket;

M -Æ, M - Æ, M - ÆÆÆ

M -Æ, M - Æ, M - ÆÆÆ

